

СПИСЪК С РЕЗЮМЕТА

НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ НА ГЛ. АС. Д-Р БИЛЯНА БОРИСОВА, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА ЗА ДОЦЕНТ

1. МОНОГРАФИИ:

- 1.1. **Борисова, Б., 2013. Ландшафтна екология и ландшафтно планиране.** Университетски комплекс по хуманитаристика «Алма Матер», Академично издателство «Проф.Марин Дринов», С., 287. ISBN 978-954-332-670-2 (публикувана и като е-книга).

Монографичната книга представя географски поглед върху системния характер на природно-антропогенните взаимодействия. В основата на изследователските търсения е поставен геосистемният подход – като източник на градивни отговори на съвременните пространствени въпроси и предизвикателства, и преди всичко – разкриването на индивидуален подход към всеки от тях.

В основата на книгата е залегнала концепцията за ландшафта, която реализира потенциала на геосистемния подход и интегрира познанията на множество научни направления в актуалната ландшафтна екология - наука за проявите на природната и природно-антропогенната системност във времето и пространството, условията на тяхната системна организираност, факторите и закономерностите на системно развитие, междусистемните и трансйерархичните взаимодействия, системна динамика и еволюция. Тази наука е изправена пред предизвикателството да разкрие ролята на човека като съставна част на земните системи и едновременно с това като мощен фактор за тяхното развитие. Съвременната ландшафтна екология надгражда етапа на научните констатации на негативните човешки въздействия или регистрацията на деструктивните им резултати. Тя се насочва към разкриването на факторите на природно-антропогенна съвместимост и в този смисъл изпълнява конструктивната роля на наука, ориентирана към бъдещето.

Книгата е ориентирана към приложните аспекти на ландшафтната екология и техните основи, формирани в теорията на науката за ландшафта, което е намерило отражения върху структурирането на изложението и поставените тематични акценти. Водеща е идеята за адаптивност на човешкото присъствие и намеса в природата. Авторът споделя разбирането, че моделирането на пространството и организацията на системите, планирани от човека, трябва да съответстват на естествената динамика, структура и функции на ландшафтите.

Глава първа интерпретира основни понятия за природна системност и разглежда системния подход от гледна точка на ландшафтната перспектива и основните ѝ достойнства – да предлага подходящото пространствено «ниво» както за изследване на съществуващите природно-антропогенни системи, така и за конструиране на нови. Във втора глава се проследяват основните свойства и принципите на организация на природните системи, природни закони и закономерности на тяхната пространствено-времева организация и развитие.

Специален акцент е поставен върху структурирането на ландшафтното пространство (Глава трета) и обусловените от тази пространствена организация функции, динамика и развитие на системите (Глава четвърта).

Глава пета е посветена на Приложната ландшафтна екология. В нея се разкриват теоретичните основи на ландшафтното планиране с особено внимание върху пространствените параметри на процеса и тяхното необходимо съответствие с пространствените измерения на ландшафтната устойчивост (Раздел 5.1). Разгледан е потенциалът на пространствените анализи и оценъчни изследвания на ландшафтната структура като основна информационна база за пространственото планиране и устойчиво управление на природните ресурси (Раздел 5.2). Анализирани са актуални за световната и българската практика сфери на приложение на ландшафтните изследвания, като оценките за устойчивост, и в частност - стратегическата екологична оценка (Раздел 5.4), и геоекологичния мониторинг (Раздел 5.5). В цялата структура на изложението присъства концепцията за ландшафтната мултифункционалност, която придава нова насоченост на политиките по териториално планиране и управление към междусекторна интеграция в усвояването на ландшафтните функции и поддържането им в качеството на природен капитал. Природозащитната дейност, традиционна сфера на приложение на ландшафтното познание, също намира своето място в текста (Раздел 5.3).

Книгата е ориентирана към широк кръг специалисти в сферата на териториалното планиране и интегрирано управление на природните ресурси, екологичните оценки и опазването на природната среда. Тя може да бъде от полза на обучаващи се бакалаври, магистри и докторанти.

2. ЧАСТИ ОТ МОНОГРАФИИ

- 2.1. Borissova, B., A.Kotsev. (2012). Landscape Character Typologization and Mapping of the South Bulgarian Black Sea Coast: the case study of the Strandzha Nature Park, In: Recep Efe, Munir Ozturk and Shahina Ghazanfar [Eds.] "Environment and Ecology in Mediterranean Region", Cambridge Scholars Publishing, London, UK, 2012, pp. 87-102. ISBN13: 978-1-4438-3757-6, ISBN: 1-4438-3757-1, <http://www.amazon.com/Environment-Ecology-Mediterranean-Region-Recep/dp/1443837571>.**

Публикацията е включена като самостоятелна глава (осма глава – 16 стр.) в монография (455 стр.), посветена на различни екологични аспекти на антропогенезацията и опазването на околната среда на Средиземноморието, с акцент върху естествените и традиционните ландшафти в района и тяхната деградация под влияние на процесите на урбанизация и фрагментация. Публикацията отразява резултати от изследване, насочено към идентифицирането на представителни ландшафти по южното Българско черноморско крайбрежие (по примера на Природен парк Странджа) посредством използването на съвременни методически решения за класифициране и картографиране на европейските ландшафти. Изследването е проведено в съответствие с изискванията на

Европейската конвенция за ландшафтите и има за цел формирането на информационна база за сравнителен анализ на характеристиките на българските субсредиземноморски ландшафти с тези на други представителни комплекси на Европейския континент. Изследването се придържа към генетичния подход в систематизирането на комплексите, подкрепен от принципа за единната пространствена размерност на класификационните категории, обоснован в предложението на геоекологична класификация на България от Попов (2001). Изследването използва за основа геореферираната класификационна система на ландшафтите в Европа, предложена от The European Landscape Character Initiative (ECLAI), вкл. the European Landscape Map (LANMAP2), но прилага: 1. Нов методически подход при пространствената интерпретация на наличната информация в ГИС среда като използва за информационна мрежа естествените граници на водосборите. 2. Разширява информационната база на диагностичните критерии и поставя различни акценти върху системообразуващото им значение, като напр. анализира геоложката основа от гледна точка на влиянието ѝ върху формирането на релефа и устойчивостта на съвременните ландшафти. В резултат на проведеното изследване са идентифицирани 77 ландшафтни типа с високо ниво на хомогенност, сред които представителен за територията характер имат ландшафтите на Средиземноморските гористи хълмове. Резултатите могат да бъдат използвани за провеждането на серия от анализи върху ландшафтната структура, функции и еволюция.

2.2. Borissova, B. (2009). Sub-Mediterranean Forest Landscapes of the Eastern Rhodopes and Pontic Landscapes of Strandzha, In: "The European Green Belt: Borders. Wilderness. Future"; The European Nature Conservation Project "European Green Belt", coordinated by IUCN, Verlag Bibliothek der Provinz, Linz, 2009. pp. 214-223. ISBN 978-3-900000-16-5.

Публикацията е включена като част (9 стр.) от раздел на книгата "The European Green Belt: Borders. Wilderness. Future", издадена по проекта The European Nature Conservation Project "European Green Belt", във връзка с популяризиране на резултатите от проекта в едноименна експозиция от програмата на "Linz 09 - European Capital of Culture 2009", Австрия, 2009. Изданието (от 342 стр.) е двуезично (англ. и немски) и е насочено към разширяване на познанията на европейската общественост върху проблемите по опазването на природата на Европейския континент, посредством представянето на професионална характеристика на традиционни ландшафти в обхвата на Европейския зелен пояс, който има функциите на ядро на Европейската екологична мрежа от защитени територии и защитени зони.

Публикацията представя анализ на отличителните характеристики на ландшафтите на Източните Родопи и Странджа като част от Европейския зелен пояс на Балканския полуостров, на предпоставките на тяхното формиране, както и особеностите на тяхната еволюция под влияние на традиционни форми на земеползване. Поставен е акцент върху представителните Субмедитерански горски и пасищни ландшафти в Източните Родопи и върху понтийските ландшафти на Странджа с подчертано внимание върху значението им за формирането на културната идентичност на местното население. Открито е богатото им съвременно

биологично разнообразие, както и определящите им функции за поддържането на екологичната устойчивост на земите в Югоизточна Европа.

3. СТУДИИ И СТАТИИ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИ НАУЧНИ ИЗДАНИЯ

Студии:

- 3.1. Аветисян Д., **Б. Борисова** (2014 – под печат). **Комплексна геоекологична оценка за целите на ландшафтно-екологичното планиране в планински условия (по примера на Западна Стара планина и Западния Предбалкан)**. Год. на СУ, кн.2 / география, том 107, 24 стр.

Студията отразява резултатите от проведено изследване във високия водосбор на река Лом (285 км²) в пределите на Св.Николска планина и ридове от Западния Предбалкан. Изследването има за цел прилагането на система от взаимосвързани ландшафтно-екологични оценки, вкл. анализ на хоризонтална и вертикална ландшафтна структура, оценка на антропогенното натоварване и оценка на съвременната устойчивост на ландшафтите. Резултатите са насочени към идентифицирането на факторите, благоприятстващи геоекологичното равновесие на територията, и могат да бъдат използвани в процесите на териториално планиране и управление на територията. За целите на анализа е избран представителен участък – модел на територията (66 км²), в обхвата на който е приложен комплексът от оценъчни процедури. Резултатите от оценките са оформени в самостоятелни картографски приложения. Въз основа на обобщения им анализ е предложено функционално зонироване на територията (в 5 зони) в подкрепа на нови и по-ефективни решения в териториалното планиране.

- 3.2. **Борисова, Б., Ел. Цамбова.** (2012) **Оценка на ландшафтно – екологичните ресурси на ПП ”Беласица” за нуждите на рекреацията и туризма**, Год. СУ, кн.2 / география, том 105, 2012. 213-234.

Студията представя резултати от изследване, чийто предмет е ландшафтното разнообразие на Природен парк „Беласица”. Изследването се придържа към концепцията за ландшафтната мултифункционалност и на това основание негова основна цел е изясняване потенциала на ландшафтите за стопанско ползване, съвместимо с природозащитния статут на територията и подпомагащо нейното поддържане и опазване. Сред основните задачи на изследването са: проследяване на исторически формиралата се взаимовръзка човек – природна среда и факторите на природно-антропогенна съвместимост на територията; ландшафтна диференциация и класификация; установяване пригодността на ландшафтите на Беласица за туристически цели при условия на съвместимост на туристическата дейност с природозащитния статут на територията и дейностите по управление на парка. Използвана е традиционна методика за ландшафтно-екологичен анализ и синтез, както и специализирана оценъчна методика (Тишков, 1984; Попова, 1993). Определящо значение за резултатите от изследването имат експедиционните теренни изследвания. Резултатите от ландшафтната диференциация,

антропогенизация и оценка на ландшафтния потенциал за нуждите на туризма са оформени като самостоятелни картографски приложения.

- 3.3. Борисова, Б. (2010). Някои аспекти от приложението на ландшафтния подход в съвременната природозащитна дейност. V категория „защитени ландшафти”. Год.СУ, кн.2 / география, том 103. 173-196.**

Студията представя теоретичен анализ на най-новите тенденции в интерпретацията на функциите, целите, пространствената организация и управлението на защитените територии. Разгледани са актуални проблеми на природозащитната дейност в Европа, обусловени от географските особености на континента. Фокус на анализа е определящата роля на ландшафтния подход в приложението на актуалната концепция за комплексно планиране и управление на защитени обекти в екологични мрежи. Специално внимание е отделено на V категория „Защитени ландшафти” на IUCN като най-подходящата форма на защита на природата в среда на активно антропогенно натоварване на територията и политически най-приемливата формула за съгласувано управление на територията и в условията на споделена обществена отговорност. Авторът защитава позицията, че подобряването на ефективността на съвременната природозащитна дейност е във висока степен зависимо от възприемането и оценяването на защитаваните обекти като цялостни пространствени системи (ландшафти). Съхраняването на техните представителни качества и функции (в т.ч. биоразнообразие) е възможно в условията на обективното признаване на значимостта на всички други аспекти на ландшафтния капитал – културни, социални, икономически, и съгласуваното им управление в практиката.

Статии (вкл. в чужбина):

- 3.4. Borisova, B. (2014) Landscape Planning at the Catchment Scale (The Case Study of the Rhodopes Mountain Representative Catchments). Ankara University Journal of Environmental Sciences, 5 (1), in print, may 2014.**

Публикацията представя резултати от първи етап на опит за разгръщане на процедура по ландшафтно планиране в условията на високи водосбори в България. За обект на анализ е избран високия водосбор на Арда в Западните Родопи, под влияние на комплекс от фактори – потенциал на територията за формиране на водни и горски ресурси, уязвимост на района към неблагоприятни и разрушителни процеси (наводнения, свлачища, засушаване), силна зависимост на населението от местните ресурси и преди всичко – значимостта на района по отношение на екологичната стабилност на прилежащите ландшафти по цялото поречие на река Арда. Целта на изследването е разработването на практически решения за устойчиво териториално планиране и управление на територията в посока оптимизиране на съвременното земеползване и поддържане на ландшафтния капитал. Изследването прави опит за: 1. Интегриране на концепцията за ландшафтната мултифункционалност (оценка на екосистемните/ландшафтни услуги) в

пространствените анализи при формирането на информационната база за провеждане на ландшафтното планиране; 2. Обобщен анализ на наличните данни в естествените граници на водосборите в качеството им на важни функционални звена в ландшафтната скала; 3. Предложения за организация на пространството, което се основава на адаптивно съчетаване на процесите - планиране в естествени граници и управление в административни граници.

Изследването използва данни и картографски материал от Ландшафтния атлас на Родопите, Gikov and Nedkov, (2009), което има за цел формиране на база за анализ на получените резултати на фона на общата ландшафтна картина на Родопите и особено по отношение на ландшафтите във водосбора на река Арда. Изследователските задачи включват: Анализ на съвременната ландшафтна структура, Функционално зонироване на територията и извеждане на основни препоръки за земеползването, Разработване на предложение за екологична мрежа от ландшафти, осигуряващи екологичната стабилност на региона (в съответствие с концепцията Ландшафтна стабилизация на Miklós, 2010). Резултатите са оформени в картосхеми, наложени върху оригиналните ландшафтни карти. На следващия етап предстои разработването на ландшафтна програма за конкретни малки водосбори, провеждане на целенасочени изследвания с оценъчен характер (екосистемни/ландшафтни услуги) и прилагането на адаптиран вариант на концепцията "Eco-civic" optimization (Brunckhorst et al., 2006), свързана с интегрирано управление на местните ресурси в съответствие с изискванията на местното население.

3.5. Борисова, Б., (2014). Ландшафтна екология и оценки за устойчивост. Приложение на геосистемния подход в стратегическата екологична оценка. В: Юбилеен сборник "40-години катедра ЛОПС в СУ "Климент Охридски", С., Булвест 2000 ООД, стр. 98-104 (подадена за печат 02.2013).

Публикацията предлага теоретичен анализ на приложението на геосистемния подход в процедурите по екологично оценяване и в частност в Стратегическата екологична оценка, която на съвременния етап има значението на главен инструмент за интегриране на екологичната проблематика в регионалното развитие и пространственото планиране.

Важни акценти в структурата на публикацията са: 1. Аргументация в подкрепа на приложението на геосистемния подход за увеличаване ефективността на пространствените анализи в процесите на съвременно планиране и управление на територията и за реализация на новите приоритети в политиката на териториална интеграция; 2. Анализ на основните достойнства на процедурата по приложението на Стратегическата екологична оценка и мястото на комплексните пространствени анализи сред тях; 3. Роля на ландшафтно-екологичните изследвания в процесите на екологично оценяване; 4. Значение на ландшафтните анализи при формулирането на интегрирани подходи за оценка на въздействието в условията на разгръщане на нови концепции в териториалното планиране и в управлението на ресурсите (в съответствие с концепцията за природния капитал).

3.6. Борисова, Б. (2007). Проекция на природните закони в природоползването. Год.СУ, кн.2 / география, том 99, стр. 151-161.

Публикацията има теоретичен характер и е насочена към анализ на условията на природната системност и нейните прояви, в отговор на съвременната необходимост от умело интерпретиране на човешките познания в практиката за целите на рационалното природоползване. В статията са коментирани общи и частни природни закони, които имат отношение към възникването, развитието, пространствената и времевата организация на ландшафтите. Сред тях специално внимание е отделено на Закона за вътрешното динамично равновесие на геосистемите, който има първостепенно значение за пространствените анализи. В структурата на изложението важно място имат анализите върху съвременните негативни тенденции във взаимоотношенията човек-природа, продукт на несъобразена антропогенна намеса в природната системност и поява на нежелани кумулативни ефекти. Авторът защитава тезата, че извеждането на природни закономерности или формулирането на природни закони може да подпомогне откриването на оптималните (за даденото пространство и в дадения времеви период) подходи за съгласувано развитие между човек и природа и механизмите за човешкото адаптивно вписване в нея.

3.7. Борисова, Б. (2003). Възможности за управление на околната среда с концептуалните решения на ландшафтната екология, Юбилеен сборник “30-години катедра ЛОПС” - СУ”Климент Охридски”, Малео-63, София. стр. 121-126.

Публикацията има теоретична насоченост и има за цел да обоснове потенциала на ландшафтно-екологичното моделиране по повод разрешаването на съвременните геоекологични проблеми и възможностите му да формулира научни решения за управление на природно-техногенните системи по реализация на идеята за устойчиво развитие. Коментирано е понятието „управление на околната среда”, особеностите на съвременната му интерпретация и определящото значение на пространствените анализи за ефективното му разгръщане. Акцентира се върху достоинства на ландшафтно-екологичните модели като конструктивен съвременен отговор на търсенията, посветени на най-рационалното и благоприятно поведение на антропогенния фактор, както и върху ролята на екологичните индикатори при разработването на системи за управление на околната среда.

4. ИЗЦЯЛО ПУБЛИКУВАНИ ДОКЛАДИ И ПРЕЗЕНТАЦИИ (вкл. в чужбина)

4.1. Borissova, B., B. Koulov. (2010). Environmental Policy Integration for Sustainable Regional Development, In: Proceedings of International Conference “Geography and Regional Development”, October 2010, Bulgarian Academy of Science, National Institute of Geophysics, Geodesy and Geography, Sofia, Bulgaria. pp.61-66.

Докладът фокусира вниманието върху някои традиционно актуални аспекти на географските анализи – природно-социалните взаимодействия, пространствените измерения на този феномен и процесите, които го пораждат. На това основание много географи насочват своя изследователски интерес към проблемите на околната среда и несъответствията между желани и реализирани резултати в териториалното/регионалното развитие. В същото време Европейската комисия и някои членове на Европейския съюз търсят нови подходи за разрешаване на проблеми, които обвързват различните секторни политики като туризъм, строителство, земеделие, транспорт (see Schout and Jordan, 2007). Продължаващото разширяване и задълбочаване на европейската интеграция представя друг неоспорим аргумент в подкрепа взаимодействията между екологичната и териториалната/регионалната политика на всички административни нива в процесите на вземане на решения. Тези взаимодействия на териториалната/регионалната и екологичната политика, изразени в секторните политики са породили нови области в политиката – като territorial policy integration (TPI) и environmental policy integration (EPI) (see Jordan 2009; Schout and Jordan 2007; Jordan 2005). Докладът анализира някои иновативни подходи и инструменти в тези области (стратегическа екологична оценка, зелена икономика) и прави опит да формулира предварителни изводи относно тяхната приложимост – първо, в конкретни политико-административни региони – България като скоро приет нов член на Европейския съюз, и второ – върху ефектите от тяхното съчетано влияние върху регионалната устойчивост, включително вътрешно-регионалните и междурегионалните баланси.

- 4.2. Borissova, B. (2008). Bulgarian Natural Potential, In: Proceedings of Fifth International Conference “Global Changes – Vulnerability, Adaptation and Mitigation”, April 2008, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Sofia, Bulgaria. pp. 402-413.**

Публикацията представлява въвеждаща лекция пред професионални географи (преподаватели и докторанти от 8 европейски университета) от програмата на 11th Erasmus IP European Seminar on Geography of Water - “Water Security problems in Bulgaria”, чийто домакин е СУ „Св. Климент Охридски” в периода 29.06.2008-10.07.2008. Авторът прилага системен подход в подбора и интерпретацията на представителни данни и факти относно ландшафтните характеристики и природния потенциал на българското географско пространство, включително съвременен релеф, литоложка основа и минерални ресурси, климатични и водни режими, екзодинамични процеси и съвременна морфоскулптура, почвено и биологично разнообразие. Целта на лекцията е да формира познания относно природно-географските особености и разнообразие на българската територия и създаде информационна основа, която да подпомогне реализирането на практически изследователски задачи от програмата на семинара, свързани с актуалната му тема - изследването на различни аспекти по опазването на водните ресурси в България.

- 4.3. Borissova, B., St.Dimitrov, Kl.Naydenov, (2008). The Role of the Fieldwork in Geography Curriculum: The Sofia University Case, In: Proceedings of**

Herodot Conference “Future Prospects in Geography”, September 2008, Liverpool Hope University, Liverpool, England. 293-296.

Докладът е изнесен на годишната конференция на професионалната тематична мрежа Herodot (координирана от Liverpool Hope University, Великобритания. В мрежата участват 220 членове от цял свят), насочена към подобряване на качеството на преподаване по география във висшите училища в Европа. Докладът представя анализ на мястото на практическите теренни обучения в географското образование и важното му значение като ефективен метод за придобиване на специфични умения и развиване на качества у студентите, които подпомагат тяхната професионална реализация и наред с практическия опит формират у тях умения за работа в екип, сътрудничество, комуникация, експериментиране и изследване и др. Акцентира се върху влиянието на новите информационни технологии в процесите на практическо обучение. Коментира се традиционното място на полевите изследвания в българската академична география и особеностите на тяхното приложение по различни географски дисциплини, преподавани в СУ „Св. Климент Охридски”, както и редица проблеми, във връзка със съвременната необходимост от повишаване на съдържателността на практическите занятия и степента им на адекватност по отношение на възможностите за практическа реализация на обучаемите.

4.4. Borissova, B. (2008). Landscape Ecotone and Challenges in Regional Planning, In: Proceedings of Forth International Conference “Global changes and Problems”, April 2007, Sofia University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Bulgaria. pp. 127-131.

Докладът е базиран на научен анализ на информационното значение, което има изследването на пространствените особености на ландшафтните граници и възможностите за практическо приложение на тази информация за целите на стратегическото планиране.

Концепцията за ландшафтния екотон обслужва идеята за ландшафтните граници като уникално дефинирани в пространството преходни зони, подчиняващи се на своеобразна йерархичност и отличаващи се със специфика на ландшафтните условия, завишена динамика на веществено-енергийния обмен и висока концентрация на биологично разнообразие. Интерпретацията на ландшафтните граници и умелото имитиране на благоприятни екотонни позиции са сред обективните предизвикателства в съвременното регионално планиране.

Авторът защитава тезата, че детайлният анализ върху естеството на ландшафтните граници за всеки конкретен случай на моделиране на пространството в практиката, тяхното съхраняване, възстановяване или изкуствено имитиране може да осигури желаното разнообразие на ландшафтната структура, което да надхвърли визуалния ефект на естетичност на ландшафтния рисунък и дълбоко да се ангажира с осигуряването на висок потенциал на съвместимост на съседни природни комплекси, богатство на потоците от вещества и енергия между взаимодействащите си екосистеми и устойчивост на новите ландшафтни формирования.

- 4.5. P.Petrov, **Borissova, B** (2006). **Interpretation of the European Landscape Convention**, In: Proceedings of Second International Conference “Global changes and new challenges of 21 century”, April 2005, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Sofia, Bulgaria. pp. 33-36.

Публикуваният в ДВ брой 22 от 15.03.2005 година много важен законов документ за ландшафта на нашия континент възбужда изключителен интерес не само всред българските държавници и учени, но и в цялата българска общественост. Може с увереност да се твърди, че такова внимание към същността на ландшафта като “територия, специфичният облик и елементите на която са възникнали в резултат на действие и взаимодействия между природни и/или човешки фактори”, за първи път придобива общонаучно внимание. Най-важното в Конвенцията е тълкуването, според което ландшафтът се определя като цялостен геокомплекс от естествени и антропогенни компоненти. Избягват се определения като “антропогенен ландшафт”, “културен ландшафт” и други подобни, въпреки, че в по-голяма степен се изхожда от методологията на ландшафтната архитектура. Тя е само един от приложните аспекти на трактовката за ландшафта като пълен природно-антропогенен териториален (аквален) комплекс на нашата планета. В Конвенцията се акцентира на политиката за опазването, управлението и планирането на ландшафта като съществена част от средата, в която живеят хората и извършват най-разнообразната дейност.

В доклада се представя последователността на разработката на Конвенцията, целта и структурата ѝ, идентификацията и класификацията на ландшафтите, професионалната подготовка и образованието на специалисти по изучаването на ландшафтите и работата с тях.

- 4.6. **Borissova, B.** (2005). **Geoenvironmental monitoring and requirements of new reality**, In: Proceedings of First International Conference “Human Dimensions of Global Change in Bulgaria”, April 2004, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Sofia, Bulgaria. pp.59-62.

Докладът представя анализ върху спецификата, структурата и потенциала на геоекологичните мониторингови системи в качеството им на формиращи основната база данни за формулирането на практически решения за реализиране на екологосъобразна антропогенна дейност. Подобно търсене е в отговор на новите изисквания за подобряване на програмите за пространствено планиране въз основа на съпоставима и в по-висока степен “регионализирана” информация, основана не толкова на количествена, колкото на качествена информация за геоекологичния потенциал на регионите. Предизвикателството в научен план в този случай се основава на факта, че балансираната “пространствена организация” на дадена територия е възможна само в случай, че е обусловена от актуална и адекватна на проблемите на работното пространство информация. Последното намира израз в характера и структурирането на оперативната дейност по осъществяване на мониторинга (хоризонтална структура) и на аналитичната дейност по обработка на получената информация (вертикална структура), което, по мнение на автора, отвъд чисто техническите решения, параметри и конфигурации, изисква научна обосновка в стила на ландшафтно-екологичните изследвания и резултати.

Авторът защитава позицията, че геоекологичният мониторинг следва да бъде организация със специално предназначение – една информационна банка, която приема, обработва и пренасочва информация, надхвърляща понятията “емисии”, “пределни стойности”, “нормативи”, а дълбоко се ангажира с познаване на естеството на обмяната на вещества, енергия и информация на вътрешноландшафтно и междуландшафтно ниво, на функционалната и времева структура на ландшафтите, изключително предвид спецификата на наблюдаваната територия.

4.7. Борисова, Б. (2002). Ландшафтно-екологичното моделиране като научнообоснован подход по реализация на идеята за устойчиво развитие – В: Сб. Доклади “Наука, околна среда и устойчиво развитие” - Научна конференция с международно участие, В.Търново, 2002. стр. 263-269.

Авторът интерпретира една основна постановка от Теория на управлението, според която управляващата система е в състояние да се справи с възложената ѝ задача тогава, когато е организирана адекватно на структурата и разнообразието на управлявания обект. На това основание в представения доклад авторът защитава ролята на ландшафтно-екологичното моделиране при разработването на ефективни съвременни мерки в териториалното планиране, интегрираното управление и устойчивото използване на ресурсите. В структурата на доклада важно място имат следните важни теми: 1. Практическото значение на моделирането в прилодоползването; 2. Информационна база за провеждане на моделирането и ролята на ландшафтните анализи (ландшафтна структура, функции, антропогенно натоварване, устойчивост); 3. Цели, задачи и принципи на ландшафтно-екологичното моделиране; 4. Методология на процеса; 5. Ландшафтно моделиране и експериментални изследвания; 6. Ландшафтно моделиране и мониторинг.

Ландшафтно-екологичните модели могат да предложат варианти на онова оптимално съчетание на стопанска дейност към природни дадености, в условията на което се стимулират желаните позитивни (от гледна точка на съвременните изисквания за стопанска ефективност и екологосъобразност на всяка антропогенна дейност) процеси и явления в ландшафтите. Те поставят за водещ принципа на адаптивност за всяка антропогенна намеса върху територията. В завършен вид моделите представляват логичен вариант на целесъобразна и благоприятна за развитието на територията географска прогноза.

4.8. Борисова, Б. (2002). Възможности за анализ и оценка на устойчивостта на антропогенизирани ландшафти – В: Сб. Доклади от Научна конференция в памет на Проф. Д-р Димитър Яранов, том 2, Варна. 405-413.

Природните и природно-техническите комплекси по силата на своята поликомпонентност и сложност се характеризират с голямо разнообразие от равновесни състояния. Равновесието в ландшафтите се изразява в наличието на енергиен и информационен потенциал, способстващи тяхното функциониране и развитие в променливи условия. Факторът устойчивост на ландшафтите има определящо значение за ефективността в планирането и управлението на дадена територия.

Докладът представя теоретичната основа на научна разработка, насочена към предлагането на нов методически подход за оценка на устойчивостта на антропогенизираните ландшафти - Авторът предлага математически израз и аргументи в негова подкрепа, където се открояват три важни изследователски позиции: 1. Оценката включва фактори както от антропогенната, така и от природната подсистеми в ландшафта и ги анализира като равностойни за формиране на системните баланси; 2. Степента на устойчивост се откроява на фона на идеалния случай и показва отдалечеността на анализирания ландшафт от оптималното му състояние; 3. Показателите, участващи в математическия израз носят информативността на качествени критерии по отношение на онези условия в ландшафта, които пораждат състоянието на устойчивост и на това основание получените оценъчни резултати имат важно приложно значение в процесите на планиране и управление на територията. Основно методическо изискване е изследването да се провежда в естествените граници на ландшафтите.

Предложеният методически подход предполага интегрирано прилагане на оценката за устойчивост с оценката на антропогенното натоварване на територията, както и със специализирани оценки върху потенциала на ландшафтите за стопанско ползване.

4.9. Борисова, Б. (2002). Ландшафтно-екологичен потенциал и устойчиво природоползване в рид Чернатица. В: Сб. "Ресурсен потенциал на Родопите" Юбилейна научно-практическа конференция, Смолян. стр. 81-83.

Докладът представя анализ на факторите и процесите за формиране на ландшафтите в пределите на родопския рид Чернатица, с подчернато внимание към ретроспективния преглед на особеностите на антропогенизация на територията в различни исторически периоди и тяхното влияние върху формирането на характерни ландшафти и ландшафтни съседства. Коментирани са условията, способстващи устойчивостта на съвременните природно-антропогенни комплекси и високата им уязвимост на несъобразено антропогенно натоварване. Направени са изводи и изведени препоръки за целите на настоящото и бъдещото природоползване, с акцент върху поддържането на традиционното ландшафтно разнообразие, насърчаване на адаптивни подходи в стопанската организация на територията, засилване на ролята на природозащитната практика.

София, 02.06.2014

Подпис:

Биляна Борисова